

d'una bomba ja l'any 1941; i, finalment, les víctimes dels camps nazis (13: 0,31%).

A més d'aquestes relacions (per tipologies i poble per poble), l'última part del llibre n'inclou dues més en forma d'apèndix: la primera es refereix als 71 soldats morts en les instal·lacions sanitàries establertes a Olot en els darrers mesos de la guerra, especialment la Clínica Militar núm. 7, als Escolapis; i la segona, a les 41 persones assassinades el 30 de gener de 1939 al Collell (Sant Ferriol) per part de les forces republicanes en retirada.

El llibre, doncs, a més de constituir un sobri homenatge a la memòria col·lectiva (sobri, perquè els autors no han volgut fer literatura en considerar que la contundència de les xifres parlava per ella mateixa), és un magnífic treball d'investigació, les conclusions numèriques del qual demostren que, al costat de les necessàries obres d'àmbit general, només els estudis detallats en espais geogràfics assequibles asseguraran uns resultats fiables a l'hora d'avaluar el cost humà de la Guerra Civil a Catalunya.

Antoni Mayans

Per conèixer Rusiñol

Santiago RUSIÑOL.

Teatre simbolista.

A cura de Margarida Casacuberta.

Edicions 62, Barcelona, 1992.

(«El Garbell», núm. 40).

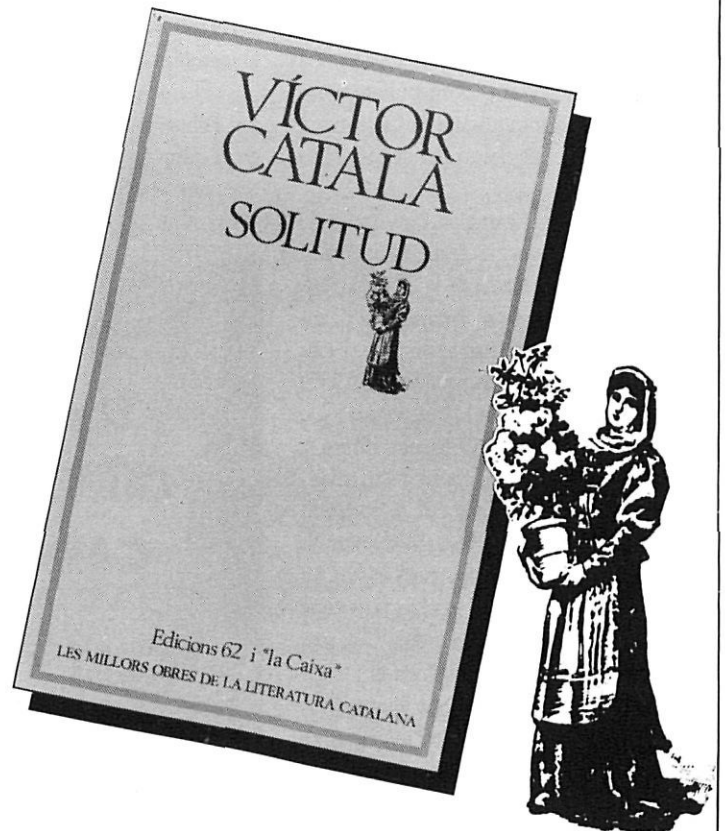
De literatura simbolista –pròpiament simbolista–, en aquest país no en tenim gaire i, de la poca que tenim, una bona part és molt dolenta i molt mimètica. La que Rusiñol va començar a fer –com ens explica Margarida Casacuberta– el 1893 no ho era gens, mimètica. Era, ben al contrari, molt *sui generis*. De fet, segons confessava a Raimon Casellas en una carta també citada per Casacuberta, ell no n'havia llegit cap, de simbolista. Però havia ensumat, a través de lectures ocasionals i de converses, per on

anava això del simbolisme i, empeltant-ho damunt la tradició local de la literatura del «català que ara es parla», va confegir una versió molt personal de prosa poètica simbolista. No pas pel simple gust de fer-ho, sinó amb la intenció de contribuir també per aquesta banda a transmetre un missatge, per a ell molt important, que anava difonent, al mateix temps, a través de les seves cròniques de *La Vanguardia*, de les seves exposicions al Saló Parés, i del seu patrocini de les Festes Modernistes de Sitges i d'altres manifestacions semblants. El primer mèrit de la llarga introducció que precedeix aquesta edició escolar de quatre

"la Caixa" Les Millors Obres de la
edicions 62 Literatura Catalana 27

VÍCTOR CATALÀ SOLITUD

Solitud és un dels punts culminants de la narrativa catalana de totes les èpoques.

De venda a totes les llibreries

textos dramàtics de Rusiñol (*Els caminants de la terra, L'alegria que passa, El jardí abandonat, i Cigales i formigues*) és, justament, d'emmarcar molt bé en aquest context l'acurat comentari dels textos mateixos.

Pocs autors catalans moderns han fet vessar tanta tinta com Rusiñol amb uns resultats tan minsos. I el fet és que Rusiñol es mereix una sort millor, perquè és un dels personatges que més influència han exercit sobre el desenvolupament de la història cultural d'aquest país. La transformació més important que ha tingut lloc a Catalunya, en els temps moderns, en l'economia del fet artístic i en la consideració social de l'artista passa tota sencera per ell, com a mínim en les dues branques de la pintura i la literatura. Amb la cooperació de Casas –que no parlava, però feia– i el recolzament d'Utrillo i Casellas, Rusiñol va aconseguir d'introduir a Barcelona el sistema de producció i consum de l'obra d'art vigent a les societats capitalistes més avançades. Amb ell, l'artista va deixar de ser un artesà més o menys glorificat que treballava, directament o indirectament, per encàrrec i va passar a ser un professional liberal amb control absolut sobre la seva professió i sobre el procés de producció de l'obra d'art. Amb ell, l'activitat

artística esdevenia una forma de producció per al mercat, però per a un mercat controlat del tot per l'oferta. Això, Rusiñol va dur-ho a terme essencialment en el camp de la pintura, que era el que a ell l'interessava primordialment. La literatura, per a ell, era sobretot una activitat accessòria: li servia d'instrument per a assolir l'objectiu que acabo de descriure. Però l'entusiasme i la lucidesa que va posar en la seva campanya van fer que, de rebot, se'n beneficiés també la literatura i que ell mateix es trobés fent-hi el mateix paper que feia per a la pintura.

Comparat amb l'extrem on ha arribat el procés engegat, pel que fa a Catalunya, per ell mateix –l'extrem que una simple pila de maons hagi estat adquirida, a un preu elevadíssim, per un museu com la Tate Gallery i hi sigui exposada permanentment només perquè l'apilament l'ha fet un artista en comptes d'un manobre–, l'objectiu de Rusiñol era raonablement modest: un cop establert el principi bàsic que l'artista és qui diu què és i què no és l'obra d'art i, un cop garantida per a aquesta una remuneració comparativament elevada, ell estava plenament disposat a no dur més lluny el procés d'enrarament del mercat. En contrapartida, esperava que es

mantingués un nivell adequat de consum. I aquí, la seva societat li va fallar: només en part en pintura, però estrepitosament en literatura. A partir d'aquest punt, la història es complica, perquè davant d'aquest fracàs Rusiñol, l'escriptor, va començar a trair-se a si mateix, en decidir que en el camp de la literatura l'estratègia més rendible, a Catalunya, no era pas la que ell havia seguit fins aleshores –la d'enrarrir i encarir el producte–, sinó exactament la contrària –la de multiplicar-lo i abaratir-lo, en tots els sentits. I és precisament fins a aquest punt, fins al moment en què descobrim Rusiñol intuïnt això i amenaçant ja de practicar-ho sense deixar-s'hi anar encara, que la introducció de Margarida Casacuberta ens condueix, no a vol d'ocell i d'una Kmanera abstracta, com ho he fet jo, sinó a passes comptades i resseguint minuciosament les obres que són producte i manifestació del procés. El resultat és un text il·luminador i eminentment didàctic, com convé a la col·lecció, però també una aportació important al coneixement de Rusiñol i de la literatura catalana del tombant de segle.

Joan-Lluís MARFANY

BIBLIOTECA ABAT OLIBA

Actes de les primeres jornades d'estudi sobre la vida i l'obra de Caterina Albert i Paradís «Victor Català»

Treballs presentats a les jornades celebrades a l'Escala a la primavera del 1992 patrocinades pel seu Ajuntament i per la Diputació de Girona. Vint-i-cinc estudiosos hi ofereixen més d'una vintena d'aproximacions a diversos aspectes de la personalitat i l'obra de Caterina Albert.

A la mateixa col·lecció:

Jordi Rubió i Balaguer, **Estudis de literatura catalana. Actes del sisè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica.**
Anna M. Blasco i Bardas, **Joan Maragall i Josep Pijoan. Edició i estudi de l'epistolari**

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

Ausias Marc, 92-98, int - Tel. 245 03 03 - Fax 447 35 94 - 08013 Barcelona
Distribució: L'Arc de Bera - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
Lluïl, 10-14 - Tels. 300 32 51 - 300 33 00 - Fax 300 95 64 - 08005 Barcelona

